

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Remissyttrande över betänkandet Skärpta straff för brott i kriminella nätverk (SOU 2021:68)

(Ju 2021/03004)

Sammanfattning

Tingsrätten instämmer i huvudsak i utredningens förslag och bedömningar. Samtidigt har tingsrätten några anmärkningar och synpunkter att föra fram, varav följande är de viktigaste.

- Flera av förslagen i betänkandet avseende straffskärpningar kommer att träffa även brott som begås utan anknytning till kriminella nätverk. Det är ur förtroendesynpunkt bra om detta tydliggörs och motiveras.
- Om förslagen genomförs kommer det sannolikt leda till att målens komplexitet ökar, vilket lär medföra ökad tidsåtgång. Sannolikt kommer även de resurskrävande målen med frihetsberövade bli fler. Sammanfattningsvis bedömer tingsrätten att de föreslagna förändringarna innebär kostnadsökningar för de allmänna domstolarna.

Våldsbrott, brott mot frihet och frid m.m.

Straffskalorna för grovt olaga tvång, olaga hot, grovt olaga hot, utpressning, grov utpressning respektive rån skärps

Dessa brott är visserligen centrala för de våldsamma nätverkens sätt att fungera och upprätthålla sin makt. Tingsrätten vill samtidigt framhålla att majoriteten av de fall av aktuella brott som kommer under tingsrättens prövning saknar tydlig anknytning till kriminella nätverk. Utredningens förslag om skärpta straff för dessa brott kommer därmed i stor utsträckning träffa annan typ av brottslighet.

Det sagda innebär att straffskärpningarna oftast kommer att träffa andra fall än de primärt avsedda. Det är viktigt för förtroendet för såväl lagstiftningen som rättsväsendet att detta lyfts fram tydligt i den fortsatta beredningen.

Brottet rån begås dessutom ofta av unga lagöverträdare och är även av mycket skiftande karaktär. När det gäller rån som begås av unga lagöverträdare är

dessa inte sällan av enklare karaktär. Det kan därför framstå som väl högt med ett minimistraff på ett år och sex månader i vissa fall.

Straffbestämmelsen för rån utvidgas till att omfatta rån av betalningsverktyg
Tingsrätten tillstyrker utredningens förslag att även tillgrepp av betalningsverktyg ska omfattas av straffbestämmelsen för rån. När det gäller utvidgningen till att även betalningsverktyg utan förmögenhetsvärde ska omfattas anser dock tingsrätten att detta även bör gälla i motvärnssituationer. Enligt tingsrättens mening saknas sakliga skäl att göra skillnad mellan dessa fall och de typiska rånfallen.

Straffskärpningsgrunden i 29 kap. 2 § brottsbalken utvidgas till att omfatta den som utnyttjat ett numerärt överläge

Utvidgningen som föreslås kommer att omfatta även gärningar utan anknytning till kriminella nätverk. I många fall beaktas det att brott begås av två eller flera personer i samverkan vid rubricering av brottet som grovt. Utrymmet för att även beakta omständigheten som en straffhöjande omständighet kan därmed antas bli begränsat. Det är därför svårt att se att förändringen kommer att medföra någon större skillnad i praktiken.

Våldsamma konflikter i den kriminella miljön ska träffas av en ny straffskärpningsgrund med kraftig verkan

Bestämmelserna i andra och tredje punkten kommer enligt sin ordalydelse att bli tillämpliga på betydligt fler brott än de som begås inom kriminella nätverk. Det är nämligen inte unikt för kriminella nätverk att ett sådant allvarligt angrepp som avses i bestämmelsen har sin bakgrund i en konflikt mellan grupper av personer i vilken exempelvis skjutvapen använts. Bestämmelsen kan således bli tillämplig på våldsbrott som har sin grund i etniska eller politiska konflikter. Av de förtroendskäl som påpekats tidigare är det viktigt att detta tydligare lyfts fram och motiveras i den fortsatta beredningen.

En viktig aspekt är att det kommer uppstå bevisvårigheter när det gäller att avgöra om en gärning har sin bakgrund i en konflikt av sådant slag som avses i bestämmelsen eller om den varit ägnad att framkalla en sådan konflikt. Det kommer sannolikt medföra ytterligare bevisning i fråga om de aktuella rekvisiten, såväl från åklagarens som försvarets sida. Detta kommer sannolikt leda till mer omfattande rättegångar och till ökad tidsåtgång.

Unga som involveras i kriminalitet

En straffbestämmelse om främjande av ungdomsbrottslighet införs

Utredningens förslag om en ny straffbestämmelse medför att straffansvar många gånger kan komma att träffa gärningar som redan är kriminaliserade genom andra bestämmelser. Detta framförallt genom medverkansansvaret enligt 23 kap. 4 § brottsbalken. För personer som döms för brott både enligt den nya bestämmelsen och för medverkan kommer förslaget att innebära en betydande straffskärpning.

Narkotikabrotten

En särskild straffskala införs för narkotikabrott som innefattar försäljning eller annan befattning med narkotika avsedd att säljas

Den särskilda straffskalan kommer att omfatta en mycket stor andel av de narkotikabrott som kommer under tingsrättens prövning. Det förhöjda minimistraffet medför också att straffnivån för befattning med mycket små mängder narkotika kommer att öka markant jämfört med idag

De osjälvständiga brottsformerna avseende innehav och annan befattning med narkotika förutom bruk ska kriminaliseras

Tingsrätten har förståelse för att lagstiftningen kan behöva anpassas till internethandel av narkotika. Men den föreslagna förändringen träffar även andra situationer än köp av narkotika via internet och innebär en betydande förändring mot tidigare reglering. Förslaget verkar innebära att innehav av exempelvis redlinepåsar och digitalvågar kan bli kriminaliserat. Historiskt har det i svensk rätt inte ansetts finnas behov av att kriminalisera försök, förberedelse eller stämpling till innehav av narkotika. Något tydligt skäl för den breda kriminalisering som förslaget innebär har inte redovisats, vilket bör ske i den fortsatta beredningen.

Häktning

Förslaget kommer att medföra en ökning av antalet häktningsframställningar och antalet resurskrävande mål med frihetsberövade i våra domstolar.

Konsekvensanalys

Tingsrätten förutser alltså att målens komplexitet och tidsåtgång kommer att öka i flera avseenden om förslagen genomförs. Främst genom att det tillkommer fler bedömningsgrunder som det ska föras bevisning kring i förening med att straff skärps. Ökad användning av straffprocessuella tvångsmedel kan även förutses. Fler brott kommer dessutom att omfattas av häktningspresumtionen vilket bör leda till fler häktningsförhandlingar och fler huvudförhandlingar med frihetsberövade. Enligt tingsrätten är det inte realistiskt att tro att dessa förändringar – med bibehållen kvalitet och bibehållna omloppstider i övrigt – kan genomföras utan kostnadsökningar för de allmänna domstolarna. I vart fall inte för tingsrätterna.¹

Detta ärende har beslutats av tingsrätten i sammansättning av lagmannen Anders Dereborg, chefsrådmannen Klas Reinholdsson, rådmannen Anna Bengtsson och tingsfiskalen Matilda Ahlberg, föredragande.

Anders Dereborg

Matilda Ahlberg

---

¹ Tingsrätten hänvisar här även till sitt remissyttrande över Slopåd straffrabatt för unga myndiga vid allvarlig brottslighet (Ju2020/02657/L5)